

NOVEMBER.

De sleur brengt mee, dat we November beschouwen als een tijd van narigheid en duisternis. Dat klopt heelemaal niet met de werkelijkheid. Wanneer de bladeren van de boomen zijn gevallen, dan komt er langs de wegen en in de bosschen juist licht en ruimte. Het omgekeerde gebeurt in Mei, wanneer de knoppen ontluiken. Dan wordt het zoo donker in het bosch, dat een aantal planten daar de zomerrust moeten in gaan: sneeuwkllokje, anemonen, speenkruid, helmblom. Nu heb ik mij wel eens afgevraagd of de plotselinge *vermeerdering* van licht in het bosch in November daar ook een verandering kan teweeg brengen. Het „ontwaken” van de zomerplanten onder den grond geschiedt bij veel soorten al eerder; sneeuwkllokjes hebben in October al nieuwe wortelscheutjes. We moeten er toch eens algemeen op letten, ook wat mossen en zwammen betreft.

Het afgevallen blad levert werk aan wormen, slakken en allerlei zwammen. Let er eens op wat er met die bladeren gebeurt, hoe en hoe snel ze vergaan, wat wind en vorst en sneeuw met ze doen. Het beukeblad is berucht om zijn taai bestaan en het zou den boschbouwer een lief ding waard zijn, wanneer wij hem middelen aan de hand konden doen, om hun vergaan te bevorderen.

Verleden jaar om dezen tijd bogen de takken van de eiken onder den last der galappeltjes. Je zoudt zoo denken, dat dan in een volgend jaar nog een veel heviger gallenplaag zou optreden en ziet, in diezelfde boschjes zie ik nu zoo goed als geen gallen. Naar de oorzaak kunnen we alleen gissen.

Willen onze vrienden, die de hei bewandelen nog eens letten op de laat bloeiende struikheide, die indertijd door Joh. Jansen in „De Levende Natuur” beschreven is als Allerheiligenheide (*Omnium Sanctorum*). Berichten daaromtrent zullen mij in het bijzonder welkom zijn.

Wat werkzaamheid van insecten betreft kunnen we in November de gewone Vliegendoedergraafwesp *Mellinus arvensis* nog wel bezig zien, terwijl ook graafheuveltjes van versch zand afkomstig van den Driehoornmestkever soms in grooten getale de aandacht trekken. Die Driehoorn is eigenlijk een echt winterdier. Trouwens er zijn meer kevers, die tot laat in 't najaar wakker blijven. Zoo zag ik verleden jaar op 21 November een groot aantal kleine zwarte torretjes aan den oever van een duinplasje. Ik dacht, morgen zal ik er een partijtje van meenemen, om ze te determineren. Maar „morgen” waren ze weg. Stel nooit uit tot morgen...

Wanneer worden de „wintervruchten” opgegeten? Bij mij worden de lijsterbessen in Augustus al haast alle opgegeten door de jonge merels. Elders blijven ze aan den boom tot in December. Na de lijsterbessen komt de beurt aan vlier en aan mijn Portugeesche Laurierkers, die meestal heel overvloedig draagt. Daarna Berberis en Meidoorn, ook Mahonia en een klein sierappeltje. Geldersche Roos volgt pas veel later, tegelijk met Hulst. De Duindoorns houden tot Nieuwejaar de spreuwen en bonte kraaien bezig. En den heelen winter door, van November tot in Maart blijven de goudvinken bezig op hondsroos en eglantier. Sneeuwbesen worden ook den heelen winter door gegeten door merels. Heb ik al niet eens reeds verteld, dat een merel in de vlucht sneeuwbesen hapte, omdat hij geen houvast kon krijgen op de zeer dunne twijgjes van die heester? De bonte specht rooft al in October de hazelnoten uit Thijsses Hof. Al die dingen zijn verschillend in verschillende deelen van het land en toch vrijwel overal hetzelfde.

JAC. P. THIJSSE.

BOEKBESPREKING.

CATH. COOL en VAN DER LEK. *Paddenstoelenboek*. Deel II. Derde druk, geheel omgewerkt en uitgebreid door Dr. H. A. A. v. d. Lek. 296 pp. 142 illustraties. (Amsterdam. W. Versluys. pr. f 2.90)